

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МЕХАНІКИ ТА АВТОМАТИКИ АПВ НААН
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЗБІРНИК
ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ**

*XI Міжнародної науково-технічної конференції з нагоди
117-ї річниці від дня народження
доктора технічних наук, професора,
віцепрезидента УАСГН
КРАМАРОВА
Володимира Савовича
(1906-1987)*

«КРАМАРОВСЬКІ ЧИТАННЯ»

*22-23 лютого 2024 року
м. Київ*

УДК 631.17+62-52-631.3

Збірник тез доповідей XI Міжнародної науково-технічної конференції «Крамаровські читання» з нагоди 117-ї річниці від дня народження доктора технічних наук, професора, віцепрезидента УАСГН Крамарова Володимира Савовича (1906-1987) 22-23 лют. 2024 р., м. Київ / МОН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2024. 505 с.

Proceedings of the XI International Scientific and Technical Conference dedicated to the 117th anniversary of the birth of Doctor of Technical Sciences, Professor, Vice President of the UAAS Kramarov Volodymyr Savovych (1906–1987), February 22–23, 2024, Kyiv / MES of Ukraine, National University of Life And Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv: Publishing center of NULES of Ukraine, 2024. 505 p.

В збірнику представлені тези доповідей науково-педагогічних працівників, наукових співробітників, аспірантів та студентів НУБіП України, провідних вітчизняних і закордонних вищих навчальних закладів та наукових установ, в яких розглядаються завершені етапи розробок.

The Proceedings presents abstracts of reports of scientific and pedagogical workers, research staff, graduate students and students of the NULES of Ukraine, leading domestic and foreign higher educational institutions and scientific institutions, in which completed stages of development are considered.

УДК 658.27:339.13:631.12

JEL Classification Q 01; D 24; P 42

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

О. В. ЗАХАРЧУК, доктор економічних наук, професор,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ,
E-mail: zahar-s@ukr.net

Динаміка основних показників капіталізації сільського господарства показує, що первісна (переоцінена) вартість основних засобів сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних із ними послуг, за нашими оцінками та на підставі розрахунків державної служби статистики, на початок 2022 р. становила близько 600,0 млрд грн. (21,7 млрд дол.), або майже 6% загальної вартості основних засобів національної економіки України. Порівняно з відповідним показником 2021 р. вартість капіталізації збільшилася на 70 млрд грн, або на 15%, що є позитивним результатом зростання інвестицій (2,3 млрд. дол) у згадану галузь.

Лише за перше півріччя 2022 року за нашими оцінками з урахуванням втрат, пов'язаних із військовими діями росії на території України було

пошкоджено та втрачено основних виробничих засобів сільськогосподарських підприємств на 90-100 млрд. грн, що становить 15,0-17,0 % від їх загальної вартості. У 2022 році рівень капіталізації сільського господарства зменшиться майже на половину до 12,0-12,5 млрд дол. Основні причини: інфляція, відтік інвестицій через ризики викликані війною, знищене та втрачене майно на окупованих територіях.

Інвестиційні процеси у сільському господарстві України останній час вирізнялися нестабільним характером та періодичними кризами (2013–2014 і 2019–2020 рр.). У 2010–2020 рр. – середньорічний темп проросту інвестицій склав лише 11,5%. У 2021 р. інвестиційно-інноваційна діяльність аграрних виробників активізувалася і вийшла на результат більше 2,3 млрд дол. США, що є одним з найкращих результатів за роки незалежності України. Протягом 2016–2021 рр. загальні розміри капітальних інвестицій на гектар угідь становили від 70 до 100 дол. США. А лише за умов капіталовкладень від 150 дол. США/га можна говорити, що країна розвивається у напрямку інноваційно-інвестиційної модернізації. У 2022 році прогнозується зменшення інвестицій до 1,2 млрд. дол.

Частка інвестицій в вартості основних виробничих засобів сільського господарства, починаючи з 2017 року (19,0%) стрімко зменшувалася і в 2021 році становила лише 10,6% від вартості основного капіталу. Нині понад 90,8% усіх інвестицій – це власні кошти підприємств та організацій, 8,5% кредити банків та позики, частка держави становить лише – 0,4%.

В умовах широкомасштабної війни Російської Федерації проти України, слід очікувати на чергову найбільш глибоку інвестиційну кризу в сільському господарстві. Нестабільна динаміка вкладень і порівняно низька інвестиційна активність зумовили не лише недостатні темпи відтворення капіталу, а й рішення інвесторів вкладати кошти у порівняно проекти малої капіталомісткі, що посилює процес де капіталізації сільського господарства.

Своєчасне оновлення основних виробничих засобів, обладнання, сільськогосподарських машин гарантує стійкий економічний розвиток аграрного сектора. Тому роль інвестиційного забезпечення є важливою, оскільки інвестиційні ресурси дозволяють впроваджувати передові технології, новітню техніку, нові високопродуктивні сорти рослин та породи тварин, інноваційні форми організації праці та управління виробництвом. Нововведення, інновації, нові технології та організаційні рішення дають змогу підприємствам швидше вийти з кризових ситуацій, забезпечити високу конкурентоспроможність продукції та підприємств.

У 2022-2023 рр., в умовах широкомасштабної війни Російської Федерації проти України, слід очікувати на чергову найбільш глибоку інвестиційну кризу в сільському господарстві. На підконтрольних територіях товаровиробники будуть спрямовувати свої інвестиційні ресурси переважно на просте відтворення основного капіталу, збереження наявних виробничих потужностей і в приріст оборотного капіталу. Нестабільна динаміка вкладень і порівняно низька інвестиційна активність зумовили не лише недостатні темпи

відтворення капіталу, а й рішення інвесторів вкладати кошти у порівняно малокапіталомісткі проекти, що посилює процес декапіталізації сільського господарства.

Зростання світових цін на продовольство буде компенсувати лише частину втрат доходів виробників та підвищуватиме рівень інвестиційної привабливості сільського господарства і харчової промисловості України. Ураховуючи це, національному агробізнесу, навіть в умовах війни, доцільно максимально використовувати можливості активізації інвестиційно-інноваційної діяльності. З цією метою необхідні загальнодержавні й регіональні та місцеві заходи щодо покращення інвестиційного забезпечення розвитку агробізнесу.

Для покращення ситуації у повоєнний час доцільно:

- запровадити підтримку інвестування малого і середнього бізнесу, особливо на депресивних і постраждалих від війни територіях шляхом відмови від преференцій великому агробізнесу та забезпечити підтримку малих підприємств через програми часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, допомоги на створення нового фермерського господарства з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, кредитної підтримки інвестиційних проектів малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників у розмірі 50–70% кредитної ставки уповноваженого комерційного банку;

- вжити заходів створення в Україні спільних підприємств з провідними виробниками техніки, або будівництво ними власних виробничих потужностей на території України за прикладом держав ОЕСР через запровадження механізму формування сільськогосподарської політики, спрямованої на забезпечення інвестиційного розвитку сільського господарства та сільських територій;

- забезпечити державну підтримку капіталооснащення аграрного виробництва, яке передбачено законом України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу», на купівлю окремих видів техніки, конкурентоспроможність яких значно нижча порівняно з іноземними аналогами, наприклад трактори, косарки та інші види техніки, а також для малих підприємств площею до 500 гектарів;

- здійснювати виважену протекціоністську політику для мінімізації імпорту тих видів техніки, виробництво яких налагоджене в Україні в достатніх обсягах шляхом митного регулювання, державного фінансування програм розвитку сучасних технологій виробництва техніки, створення сприятливого інвестиційного клімату для організації на території України спільних підприємств з провідними виробниками техніки (податкові пільги, зменшення бюрократичних процедур, боротьба з корупцією тощо);

- удосконалити основні положення державної підтримки сільськогосподарського машинобудування з виробництва міні-техніки на основі регулювання техніко-технологічної модернізації, яке здійснюватиметься через наступні інструменти: лізинг, проектне фінансування, реалізацію

виваженої податкової політики, бюджетні субсидії і дотації на інвестиції, ефективну кредитну політику та впровадження технічних регламентів;

- запровадити практику оцінки та переоцінки капіталізації сільського господарства у воєнний і післявоєнний час, що надасть можливість оцінити загальний фінансово-економічний стан аграрного сектору і дозволить визначити пріоритети державної інвестиційної та амортизаційної політики у галузях сільського господарства;

- створити сприятливий інвестиційний клімат для приватних інвестицій, зокрема й іноземних, для відбудови сільськогосподарських підприємств в післявоєнний період, шляхом першочергової підтримки і сприяння інвестиціям малого агробізнесу, а також відповідальним інвестиціям з дотриманням принципів інклюзивності у підходах до збалансування економічних взаємовідносин між учасниками інвестиційних проектів та на основі показників ефективності капіталу.

Список використаних джерел

1. Захарчук О. В., Вишневецька О. В., Нечитайло В. В., Іоніцой Є. Ю. Методичні та практичні аспекти підвищення капіталізації агробізнесу. Економіка АПК. 2021. № 9. С. 41–51.

2. Стратегія конкурентоспроможного розвитку інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення сільського господарства: наукове видання / за заг. ред. О.В. Захарчука Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. 105 с.

3. Navrotskyi, Ya., Zakharchuk, O., Vyshnevetska, O., Glinkowska-Krauze, B., & Kuchmieiev, O. The agricultural machinery market for crop production and prospects for its development in the postwar period. *Scientific Horizons*, 2023, 26(9), 153-166. doi: 10.48077/scihor9.2023.153.